

պատահող բաւերու խումանը, անհնգեմ անխախտորդ խորհրդատուրէն գտաւ, որ իր լեզուն չ'ազգացաւ... Եթէ ունենայիրք մենք ալ՝ ուրիշ զարգացեալ ազգերու պէ՞ս հեղինակութիւն մը՝ ակապելիա մը՝ որ հասարակաց հասանութիւնն ու յարգանքը վայելէր, որուն վիճիւններն յարգէր ազգերնս ու անոնց գլուխ ծուէր, այն ատեն գուցէ ձեր ծրագիրը մեր լեզունի աղիտաբեր չլլար. բայց ներկայիս այդ դրութեամբ շատ հաւանաւ կան է որ հայ լեզուն յօնքերն յարգարելու տեղ՝ աչքը դուրս հանենք, ըսել կ'ուզեմ՝ հայեւ իշնի հարստացնելու, անոր «արտայայտութեանց վայելչութիւնն ու գորութիւն» տալու տեղ՝ տնեղծ ու ծիծաղելի տարիքն մը դարձնենք զինքը լեզուական թատերաբեմին վրայ:

Իմ նպատակս այստեղ՝ ձեզմէ կ'ամ ուրիշներէ որդեգրուած բաւերուն աւելի կամ նուազ անյարմարութեան վրայ խօսիլ կամ քննադատութիւն մ'ընել չէ, որ բոլորովին օտար նիւթ է՝, այլ մի միայն ակնարկութիւն մ'ընել կ'ուզեմ թէ այդ ծրագրին հիւրընկալութիւնն անգամ որքան զգուշաւոր պէտք է ըլլայ, թող թէ բաւերուն հիւրընկալութիւնը, ու թէ մի գուցէ այս պարագայիս մէջ ալ պէտք է յիշենք ու յիշեցնենք ֆրանսերէն առածը՝ թէ շատ անգամ *Le mieux est l'ennemi du bien* (լաւագոյնը լաւին թշուառն է): — Ուստի շնանալ նախապէս ազգիս մէջ լեզուական խնդիրներու համար վնասուող հեղինակութիւնն ունեցող մարմին մը կամ հաստատութիւն մը կ'ազմել, որով ձեր ծրագիրը ֆրասաբեր չլլայ հայ լեզուն համար, այլ ձեր նպատակս դրած ու փափագած օգտակարութիւնն ապահովուի, այլապէս՝ ձեր ծրագրին զործադրութեան առաջ զայլք ֆրասը անհամեմատօրէն մեծ պիտի ըլլայ՝ քան յայտնուած (չըսելու համար նրազուած) օգուտը:

Հ. ԱՅՈՒՍՍՎ. ՏԻՐԱՅԱՆ

տեղ որ հաստատուած, որուն վրայն թիւ վերջ՝ կնոջ զոգեցիկ ծայն մը լուսեցաւ. Barbieri di Siviglia-է կտոր մը կ'երգէր. 40 թիւովէր Հնուաւորութենէն կու գար հայկապա, զօրաւոր ու ցաղթը երգը, զոր կը հասցնէր անթիւ Հնուաւորութեան հարիւրաւոր սեղանակիցներու: Եւ սակայն ընդ մէջ *Seine-et-Marnes* ուր առեւտրապատկանին կ'երգէր՝ ու ճաշարանի սրահին՝ ոչ մէկ հաղորդակցութեան սին կար: Նշան փորձեր այսօր սովորական են. Աստից ցոյց կու տան Հնուաւորութեան ինչ որ երկար ժամանակ է ի վեր փոխակալները զիւրին՝ թէ անթիւ Հնուաւորութեան, զօրանոցի իր պատմանի դրութեան վրայ՝ ստուգի Հնուաւորութեան իշխանութեան տակ զործադրութեան մասն է:

Շատ ատեն չէ՝ որ փորձի չոգեցիկ ճամբորդները կրկ վաշխեկութիւն ժողովն կը դաժնային՝ կը խօսէին Թրաստիկ Հնու, մինչ չոգեցիկը ցամաքն 100 թիւովէր դնու հնու. Եւ ինչի աշտարակին Անթիւ Հնուաւոր կայարանը ժամանակէ մի վեր սկսած է անթիւ Հնուաւորութեան ի իրողմանէ Նաւակատան մատակարարութեան փորձի հակառակ մեքենային սկարութեան (չօրէ 100 Kilowatt) շնորհիւ իր ընդունիլ կատարեալ մեքենային 1500 թիւովէր կցած է լսել:

ԵՐԿՆԱԿԻ ԵՒ ԵՐԿՐԻՍ ՄԵՋՏԵԼՆ.

Անթիւ Հնուաւոր (Radiotelegrafia) ամենակարեւոր կիրառութեան մէջ է՝ օդանաւերու իրարու մէջ ու երկրի հետ ունեցած յարաբերութեանց: Այս զիւր տարիին անգամ ըսուա Նաւիկ համալսարանին ուսուցչակոցը կուզորն, ու փորձ կատարեց 1916ին. Ուրիշ փորձեր ալ կ'ան, բայց մեքենաներու ծանրութիւնը, իրենց սկարաւորութիւնը (10 թիւովէր թիւ ակել) ու T. S. F.ի հասանելիութիւնը առաջ եկած շփոթութիւնը այդ առաջին ջրհանին՝ արդէն եղան զիւրին յառաջխաղացման, Նաւիկաւ երկրի վրայ յաշխութեանը սահմանափակ եղան:

Անու հանդերձ Bourget կայարանը՝ 100 թիւովէր Հնուաւորութեան փորձի պաշտպանող օդանաւերուն հրամաններն ու Նաւիկի կու տար: Պատարագմէ վերջ, վաճառականական սաւառանակի սկսան այս զործիւնները գործածել, որոնք օդային Նուաւորութեանց զանաւոր վրայ դրուած են: Այս տարուան մէջ, օրինակ համար, կուրիս սաւառանկ մը՝ օժտուած 50 wat անթիւ Հնուաւորի Նոտրայն փորձի ճամբորդութեան պատճառով կրտսիւ Bourgetի հետ յարաբերութեան մէջ Ֆալ ու մի ունյն ատեն ուրիշ սաւառանակներու հետ խօսել:

ԵՆՈՐԵԿԱՌԱԿԻ ԸՆԹԱՍՏԻՔ ՊԵՆՆԱՆ

Անթիւ Հնուաւոր ուրիշ մէկ ծառայութիւնն է Նաւերու իրարու հետ ու ցամաքի հետ ունեցած յարաբերութիւնը, Գիտութեան զարգացման շնորհիւ այսօր 2000 թիւովէր Հնուաւորութեան վրայ Նաւեր կ'ընան իրարու հետ խօսել: Եւ զիւր ակելին կայ:

Ո՞վ չի գիտեր թէ ո՞րքան դժուար է (եթէ ոչ անկարելի) գնալապն ելեկտրական կիրաններու միջէն Հնուաւորութեան զարգացման ծննդաւ: Այս աղբիւրը խափանելու հնարքը արդէն գտնուած է:

Բայց Radiotelefonico գործիւր՝ որ հնաշխութիւնը կը կատարէ՝ ուրիշ բանի մ'ալ կը ծառայէ: Ան մէկ կողմէն սրացող շոգեկառքի մը մէջ դրուելով Նուաւորութիւն կու տայ ուղեւորներու, պաշտօնիկ ճամբորդներուն ու աւելորթեան պաշտօնիկներուն, խօսել այն անձին հետ՝ որ 200 թիւովէր հնուաւորայթի մը վրայ կը գտնուի, իրեն հաղորդել միջոց՝ կը բաւեն չոգեկառքի գծին Հնուաւոր Հնուաւոր սինները: Բաց աստի այս զործիւր՝ որ յաւառել շինուածը մ'ունի՝ հարկ չ'ըլլար զործաւորի անընդհատ հակողութեան:

Թրգմ. Հ. Մ. ՍԵՏԵԱՆԱՆ

ԱՅԼԵԼԻԱՅԼԻՔ

ԱՆԹԵԼ ՀԵՌԱՌՈՍԻԻ (Radiocomunicazione) ԶԱՐԳԱՑՈՒՄԸ.

Փիտնաւու համար թէ այսօր անթիւ Հնուաւոր մէջ զարգացում կ'այ՝ մէջ կը բերենք Հնուաւոր փաստերը: Անթիւ Հնուաւոր ժամանակէ մի վեր այլ ու միայն զիւրակալներու վերապահուած կամ հնաւորը զարգացած փորձերու սահմանուած չէ. այսօր անիկա անսահման ապագայէ մ'ունի:

«ՍԻՐԵՆԱՍԻ» ԵՐԳԸ.

Վերջերս Փարիզի մեծ պանդոկի մը մէջ հազեկրոյթի խմբուած էին քանի որ հարիւր ելեկտրապաշտ Զարուաւորութեան Անթիւ հարիւրամասնաւոր իր անիւնին: Այնպէս զիւր պաշտ, ու ինչ պաշտական բաժանակաւորութեան խոր լուսութիւնն տեսնեց. հարիւրակալ ուղարկութեան զարմուտն զիւր միտապէ փոքրիկ տաղաւար մը՝ բարձր